

FRANCIS ALLAN

HET EILAND MARKEN
EN ZIJNE BEWONERS

Francis Allan

Het Eiland Marken en Zijne Bewoners

«Public Domain»

Allan F.

Het Eiland Marken en Zijne Bewoners / F. Allan — «Public
Domain»,

Содержание

VOORWOORD	5
INLEIDING	6
VROEGERE GESTELDHEID VAN HET EILAND MARKEN	8
Конец ознакомительного фрагмента.	10

Francis Allan

Het Eiland Marken en Zijne Bewoners

VOORWOORD

Het moge waar zijn, dat het Eiland Marken, bij velen in ons Vaderland bekend zij, zoo wel door de natuurlijke gesteldheid van dit stukje gronds, als door de eigenaardige, of liever, verouderde gewoonten van zijne bewoners; – niet minder waar is het, dat dit Eiland, bij nog meerdere onzer Landgenooten, zoo niet geheel onbekend, minstens niet goed, niet naar waarheid, bekend zal zijn.—

Hiervan overtuigd, besloot ik dit Werkje in het licht te zenden, met het doel, Marken en zijne Bewoners naar waarheid te schetsen, en langs dien weg, het Publiek in de mogelijkheid te stellen, zich zonder groote opoffering, met dit Eiland en met deze Eilanders, meer van nabij bekend te maken.—

„Vraagt men, of er welligt zooveel merkwaardigs van Marken zij te zeggen, dat de Uitgave van deze Schets, als van belang kan worden geacht?” —

Zoo merken wij aan, dat niet het merkwaardige, noch ook het eigenaardige van hetzelfde, ons tot de zamenstelling der volgende bladen, hebben aangespoord: – maar dat wij, naar aanleiding, van hetgene wij, voor eenigen tijd omtrent dit onderwerp geboekt vonden, en hetgeen ons bleek, deels beziiden de waarheid – deels overdreven te zijn, genoopt werden, ten opzichte van Marken en de Markers, der waarheid openlijk hulde te doen, en datgene in het regte licht te plaatsen, waarop door anderen eene valsche schaduw geworpen is; – terwijl deze uitgave tevens voldoen zal aan eenen, door velen, uitgedrukten wensch.—

Wij voegen hierbij niets meer, dan de wensch, dat dit boekje in veler handen moge komen, en niet onvoldaan ter zijde worde gelegd!

Eiland Marken,
den 1 Feb. 1854. Allan.

INLEIDING

Ofschoon er, voor zoo veel ik heb kunnen nagaan, van de vroegere geschiedenis van het EILAND MARKEN, zeer weinig geboekt staat, zoo moet toch de natuurlijke gesteldheid van hetzelfde, in vroegeren tijd, veel verschild hebben van den toestand, waarin het zich thans bevindt. — Immers vinden wij, in eene beschrijving van Waterland, het volgende opgeteekend:

„Het EILAND MARKEN, waarschijnlijk in het laatste gedeelte der 13de eeuw van 't Vaste Land gescheiden, is eene zeer oude Volkplanting van Vroome Hollanderen. Oudtijds behoorde hetzelfde aan het Klooster Mariëngaarde, in Friesland; doch door Vrouwe Margaretha, uit hoofde, der moord aan Grave Willem gepleegd, met meer andere goederen der Friezen, in *Holland* en Zeeland gelegen, geconfisqueerd en verkocht.” — Van dezen verkoop, is nog een afschrift op dit Eiland voorhanden. —

Dit een en ander, komt overeen, met hetgene wij daaromtrent vermeld vinden, in eene overoude Beschrijving van Waterland, waarin o. a. gezegd wordt:

„Dat 't *Eijlandt* en *Dorp* van Marcken in oude tijden toegekomen heeft, het Convent ofte Klooster te *Mariëngaarde* in Vriesland, hetwelcke was in Ferweradeel de tweede Grietenije in Ooster-goo, daar men elf Dorpen in vand, namelijk dit Mariëngard, daar benevens Fosmert, en Genauwert. Het heeft *Winsinius*, Vriessche Historiënschrijver ons onderrecht, dat de helft van het Eijlandt en Dorp, door Godsdienstige Hollanderen aan 't gemeld Klooster van *Mariëngaarde* wechgeschonken was, en dat den Abt en de Munnicken, de andere helfte kogten van de *Persijnen*, Heeren van *Waterland*, soo dat se het geheel verkregen: maar wederom ontnomen wierd', door Margareta, Keijserinne van Romen, Gravinne van Holland, Zeeland, enz., tot wrake, van haren Heer en Broeder Grave Willem die in Vriesland verslagen was; —

„De woorden van de oude Hollandsche Cronijck, die van Gouthoeven gevolgt word, luid aldus:

„Deze vrome Margriete, Keijserinne van Romen, Gravinne van Holland, Zeelandt, Vrieslandt, en oock Henegouwen, heeft doen Confisqueren en toestaan, alle de Goeden, Landen, en Renten der Vriezen, geestelijcke en wereldlijcke, die in Holland en Zeeland gelegen waren, omdat sij in Vrieslandt haren Broeder en gevechten Heere, hadden verslagen, deselve Goederen verkopende vele en diverse personen: onder anderen Goederen worden oock verkocht, dat Land en Dorp van Marcken, dewelcke op die tijd behoorde het Convent en Klooster van Mariëngaarde, der Ordre van de Premonstreijten, gelegen in Oost-Vrieslandt, dat welcke de Abt en de Broeders in voorleden tijden, ghekocht van Heer Claas Persijn, Heere van Waterland (*Gouth.* folio 381.)

„Dit moet van de eerste Claas Persijn wesen, die Ridder was, en in 't jaar van 1250, ghestorven is: want de andere stierf Anno 1375, en nu had' et de Munnicken al langh beseten gehad. —

„Het is buiten twijfel, of dit Marcken is vóór 't inbreken der Zuijderzee eene wellustige (aangename) plaatse, met Hoven versien, en aan 't Vaste Land gheweest, waar veel Monnicken gehouden hebben: het Land daar omtrent (sij-lieden in eigendom) ten meestendeele beseten hebben, hetwelcke veroorsaackt heeft, de namen van Munnicke-Meer, Munnickendam, Munnicke-broek, en de Munnick, die de Munnickedammers noch in hare wapen voeren en houden. 't Kon wel zijn, dat

den Dijck daar de Stad opleijd, ofte die den Dam is, was gheweest in de *Hoefslag* van de Munnicken van Marcken, en daarom, de Munnickendam.”

Aangaande de wraak, welke door Margareta (?) Keijserinne van Romen, Gravinne van Holland en Zeeland, enz. over den dood haars Broeders, ten aanzien van Marken, zoude genomen zijn, lezen wij, in de Geschiedenis der Grafelijke Regering, het volgende:

„Dat Willem IV., in den jare 1334, op negentienjarigen ouderdom, als Graaf gehuldigd werd over Holland en Zeeland; – dat Hij afstamde uit het Grafelijke Huis van Henegouwen; – dat deze Graaf, ten jare 1345, eenen veldtogt ondernam tegen de muitende Friezen; – en dat hij, den 26sten of 27sten September van laatstgemeld jaar, in eenen veldslag, tegen deze, sneuvelde. —

„Zijn lijk werd eerst 10 dagen daarna, gevonden, en in een Klooster, niet ver van *Bolsward*, begraven. —

„Zijne jeugdige Gemalin, eene dochter van Jan III., Hertog van Brabant, was over dezen dood, zoo zeer verstoord op de Friezen, dat zij het Klooster der Friesche monnicken op Marken, liet in den brand steken, en al de monnicken in zee (*in den Kuil van Marken*) werpen. —

„Daar Willem IV., geene kinderen naliet, werd zijne zuster, Margaretha, die met Keizer Lodewijk gehuwd was, algemeen, als Gravin, gehuldigd.” —

Hieruit blijkt dus, dat niet alleen Margaretha, maar ook, dat Willems Gemalin, zich over den dood des Graven, heeft gewroken. —

VROEGERE GESTELDHEID VAN HET EILAND MARKEN

Het scheen ons, bij de Beschrijving van het Eiland Marken, in zijnen tegenwoordigen toestand, niet ongepast te zijn, onzen lezers, vooraf eenigzins bekend te maken, met den toestand waarin hetzelfde zich, op het einde der voorgaande eeuw bevond. Tot dat einde, bieden wij hen de volgende Schets aan, die wij, door vriendschappelijke bezorging van een der geachtste ingezetenen dezer Gemeente, ontvingen, en die ten jare 1793 opgemaakt is door den Heer C. DE HAAS, destijds Onderwijzer op dit Eiland. —

„Het Eiland Marken ligt in deszelfs oppervlakte, omtrent gemeen met dagelijks vol-zee, en wordt bij Stormvloeden overstroomd, aangemerkt de geringe hoogte der omringkade, (hierna beschreven) waarom de Huijsen en Werven alle op Terpen of Heuvels zijn aangelegd; komende nochtans het zeewater, bij Extra Ordinaire Stormvloeden, zoo als die van 1775, 76 en 91, tot eene aanmerkelijke hoogte in de Huijsen, hetgeen de bewoners dikwerf noodzaakt, hunne woningen, ja geheele buurten te verlaten. —

„Voorts is dit Eiland doorsneden met Slooten en Vaarten, alsmede voorzien met 7 houten sluisjes ter uitwatering. —

„*De zeeuwering* dezes Eilands, bestaat uit een aarden dijk of kade, ter hoogte van ruim 4 à 5 voeten boven valzee, en Kruijsnbreedte van 3/7 op eene 2 en 3 voets vallinge. — Deze omringdijk is op vele plaatsen, aan deszelfs buitenzijde, met Steenglooiingen voorzien, als van tijd tot tijd meerder noodzakelijk wordende, uit hoofde der afslijtende rietlanden en buitenoevers. — Men vindt ook nog op eenige plaatsen, ten dien einde, paalwerken, doch dezelve worden, uit hoofde der worm en kostbaarheid nu verlaten.

„De kosten hiertoe worden uit 's Eilands kas en uit de daartoe geaccordeerde Subsidiën gevonden. (Exept de Vuurtoren, Loots en Oever, door het Collegie der Pilotage.)

„*De producten* der Landerijen, op dit Eiland, bestaat in Hooij-, Riet- en Weijlanden. De Hooijteelt is het voornaamste product, doch levert geene groote voordeelen op — men vindt hier eenig hoornvee, schapen, doch geen paarden.

„*De Hanteeringe* dezer Eilanders is voornamelijk:

„1e. *Door middel van Waterschepen*: 's Lands Schepen van Oorlog, die der O. I. Comp. en der Commercie, over het Pampus te sleepen of te trekken, ook de twee eerstgemelde van en na de stad Hoorn te boegseeren.

„2e. *Met Botterschepen*: wordt des Zomers om den Aal gevischt in de Zuiderzee, en 's Winters ter vrugt of op negotie met de Bucking of Panharing, Ook dienen dezelve, om de Ondiepste Commercieschepen over 't Pampus te sleepen.

„3e. Gaat het grootste gedeelte der manschappen met de *Buijsschepen ter haringvangst* en des Winters en de Lente tot met primo Meij, geneeren zich dezelve met de Bucking- en Panharingvisscherij, op de Zuiderzee, met hunne schuiten.” —

(Aldus opgemaakt in September 1793 door C. DE HAAS.)

Bij deze „*Beschrijvinge des Eilands*” behoort tevens eene Lijst van de Buurten, Huijsen, Huijsgezinnen, Bewoners, enz. waarvan wij op bladz. 4 eene copij geven. —

LIJST der Buurten, Huijsen, Huijsgezinnen, Bewoners, Waterschepen, enz.

Namen der buurten of werven.		Huijsen.	Huijsgezinnen.	Bewoners.	Ouders.	Kinderen.	Waterschepen.	Botterschepen.	Vissersschuiften.	Stierliën van buijsen.	Gemeene buisliën.	Aanmerkingen.
1.	Munnickewerv of Kerbuurt	44	91	326	148	178	10	3	19	17	65	Op de Kerbuurt staan: Kerk, Pastorie, Raad- en Schoolhuys en Vroedvrouwswoning
2.	Nieuwe Buurten	16	35	129	58	71	1	5	12	9	30	
3.	Akena	1	2	6	3	3	—	—	—	—	1	
4.	De Kets	6	9	27	12	15	—	1	3	4	5	
5.	Witte Werv	3	9	30	17	13	—	3	1	—	2	Elke Botter word bevaren door 2 man en 1 jongen.
6.	Remmerswerv	6	13	57	21	36	1	3	—	1	8	
7.	Groote Werv	6	16	59	29	30	3	2	3	3	9	
8.	Roose Werv	6	12	35	19	16	—	1	3	2	8	Elke Haringschuit door 3 man.
9.	De Heuvel	4	8	27	14	13	—	—	2	2	11	Elk Waterschip door 2 man.
10.	Moeniswerv	12	21	61	38	29	3	—	3	—	14	Elke Buys door 11 man en 2 jongens.
11.	Noorderwerv	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Aldus te zamen op de 11 bovenstaande Buurten of Terpen		106	216	753	353	404	18	18	46	38	153	

(Aldus opgemaakt in September 1793 door C. DE HAAS.)

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.